

HYVINVOINNIN VUOSIRAPORTTI 2022

HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN KUNNASSA

Kuntalaisen hyvinvointi on kuntien tärkein tavoite, joka on kirjattu kuntalain ensimmäiseen pykälään. Hyvinvointi merkitsee jokaiselle kuntalaiselle erilaisia asioita. Kuntien laaja tehtäväkenttä takaa kuitenkin monipuolisen alustan, jossa asukkaiden hyvinvointia edistetään.

Yhteinen kuntalainen asettaa kuntien eri toimialoille vaatimuksen yhteistyöstä toimirajat ylittäen. Kuntien tehtävät eivät ole vain erillisiä palveluita kuntalaiselle vaan ne luovat yhteistyössä asukkaille toimivia arjen ratkaisuja ja sujuvan elämän edellytyksiä. Näin mahdollistetaan erilaisista lähtökohdista tuleville ihmisille samanlaiset mahdollisuudet hyvään elämään. (Mitä hyvinvointi on kuntalaiselle? – ja miten kunta sen mahdollistaa? Kuntaliiton opas 2019)

Kunnan tehtävänä on myös järjestelmällisesti ja luotettavaan tietoon pohjautuen seurata asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin. Tämä tarkoittaa tietojen tuottamista esimerkiksi sosioekonomisen aseman, koulutustaustan tai asuinalueen mukaan. Kootun tiedon pohjalta asetetaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen strategiset tavoitteet.

Terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen kuntia velvoittaa Terveydenhuoltolaki ja Kuntalaki. Terveydenhuoltolain 1326/2010 2 § tarkoituksena on

- 1) edistää ja ylläpitää väestön terveyttä, hyvinvointia, työ- ja toimintakykyä sekä sosiaalista turvallisuutta
- 2) kaventaa väestöryhmien välisiä terveyseroja
- 3) toteuttaa väestön tarvitsemien palvelujen yhdenvertaista saatavuutta, laatua ja potilasturvallisuutta
- 4) vahvistaa terveydenhuollon palvelujen asiakaskeskeisyyttä sekä
- 5) vahvistaa perusterveydenhuollon toimintaedellytyksiä ja parantaa terveydenhuollon toimijoiden, kunnan eri toimialojen välistä sekä muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä terveyden ja hyvinvoinnin edistämässä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisessä.

Tavoitteiden tulee perustua paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin. Tämän jälkeen määritellään tavoitteita tukevat toimenpiteet. Seurannasta ja tehdyistä toimenpiteistä raportoidaan valtuustolle vuosittain. Kerran valtuustokaudessa valmistellaan lisäksi laajempi hyvinvointikertomus.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamiseen osallistuvat kaikki kunnan eri hallinnonalat. Kunnan johtoryhmä koordinoi toimintaa. Tämä varmistaa muun muassa ohjauksen ja resurssien tarpeenmukaisen kohdentamisen toimintaan.

Kunnissa tarvitaan usein johtoryhmän lisäksi hyvinvointiryhmä, johon kuuluu eri hallinnonalojen edustajia. Hyvinvointiryhmä vastaa käytännön toiminnan toteutuksesta eri toimialoilla. Monialainen hyvinvointiryhmä kokoaa eri toimialat ja muut toimijat. Käytännön työtä tehdään erilaisissa kuntien työryhmissä sekä eri toimialoilla. Hallinnonalat ylittävää operatiivista johtamista, asioiden valmistelua ja toimeenpanoa varten on suositeltu, että kunnat nimeävät eri toimialojen johtohenkilöistä koostuvan hyvinvointiryhmän, jonka puheenjohtaja on kunnan johtoryhmän jäsen.

UUSI HYVINVOINTIKERTOMUS- JA SUUNNITELMA 2021-2024

Juupajoen hyvinvointiryhmä alkoi työstämään uudelle valtuustokaudelle Hyvinvointikertomus ja -suunnitelmaa 2021–2024 antamalla alkuvuodesta 2021 lausunnon alueellisesta suunnitelmasta. Lausunnon antamisessa osallistettiin sekä vanhus- ja vammaisneuvostoa että nuorisovaltuustoa. Juupajoen oma suunnitelma pohjautuu alueelliseen suunnitelmaan, josta päädyttiin ottamaan tulevan valtuustokauden tavoitteiksi ja painopisteiksi samat asiat kuin alueellisestikin.

Alkuun tavoitteena oli saada kertomusosa hyväksyttäväksi ennen valtuutettujen vaihtumista, mutta lopulta päädyttiin viemään koko asiakirja kokonaisuutena joulukuun valtuustoon hyväksyttäväksi. Valtuusto hyväksyi 13.12.2021 uuden hyvinvointikertomus ja -suunnitelman vuosille 2021–2024.

HYVINVOINNIN EDISTÄMINEN JUUPAJOELLA V. 2022

Juupajoella hyvinvointiryhmään kuuluivat vuonna 2022 kunnanjohtaja Jyri Lammela, tekninen johtaja Pekka Maasilta, rehtori Lea Nurminen, kirjastonjohtaja Tarja Pyyaho, vapaa-aikakoordinaattori Henna Ruostila 28.2.2022 asti, sen jälkeen sij. Ronja Kiviaho 31.12.2022 asti, ruokapalveluiden esihenkilö Jenni Vuorela-Mattila, päiväkodin johtaja Merja Yläjärvi, palvelupäällikkö Milla Nyberg (sote), sekä puheenjohtajana hyvinvointijohtaja Anne Tuovila.

Käytännön toteutuksesta ovat vastuussa kaikki kunnan toimijat moniammatillisesti yhdyskuntasuunnittelussa, liikunta- ja kulttuuripalveluissa, varhaiskasvatuksessa, nuorisotyössä, kouluympäristössä ja työpaikoilla.

Kunnan ylin johto eli kunnanvaltuusto on vastuussa strategisista päätöksistä, joilla kunnassa edistetään hyvinvointia ja terveyttä. Valitessaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kunnan strategiseksi painoalueeksi ja hyväksyessään tavoitteet kunnan vuotuisessa toiminta- ja taloussuunnitelmassa, valtuusto asettaa eri hallinnonaloille velvoitteen ottaa hyvinvointi- ja terveystieteiden näkökohdat huomioon omissa suunnitelmissaan.

Kunnanvaltuuston tehtävänä on myös varmistaa, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamisesta ja vastuista sovitaan selkeästi.

PAINOPISTEET	TAVOITTEET	MITTARIT	TOTEUMA V. 2022
ELINTAVOILLA FYYSISTÄ JA PSYYKKISTÄ HYVINVOINTIA	Lisätään kaikenikäisten ruokailoa ja edistetään terveellisiä ruokatottumuksia		
	Ruokakasvatussuunnitelmat varhaiskasvatus-, esiopetus- ja perusopetussuunnitelmien yhteyteen	Yhteinen ruokakasvatussuunnitelma laadittu moniammatillisesti lv. 2022-2023 aikana	Ei ole toteutunut
	Kunnan omat ruokapalvelut täyttävät sydänmerkkikriteerit	Ruokailun ja ruokakasvatuksen nykytilan arviointi päiväkodissa ja kouluissa säännöllisesti, vähintään vuosittain	Tehty
	Ikäihmisten vajaanavitsemuksen riskin seulonta ja ravitsemushoidon tehostaminen	Toteutuu/ei toteudu	Toteutuu
	Saatetaan valmiiksi ja ylläpidetään elintapatarjotinta kunnan nettisivulla, sekä	Vajaanavitsemusriskin seulonta yli 80-vuotiaille (RAI/MNA)	Ei tietoa
		Toteutuu/ei toteudu	Toteutunut

	<p>tiedotetaan palvelutarjottimen sisällöistä aktiivisesti</p> <p>Tarjotaan hyvinvointia ja terveellisiä ruokailutottumuksia tukevia kursseja ja kerhotoimintaa</p>	<p>Toiminnan määrä ja kävijämäärätilastot</p>	<p>Köksäkööri-kerho xx kertaa ja xx osallistujaa</p>
PAINOPISTEET	TAVOITTEET	MITTARIT	TOTEUMA V. 2022
ELINTAVOILLA FYYSIKÄÄ JA PSYYKKISTÄ HYVINVOINTIA	Lisätään liikuntaa lasten ja nuorten arkeen		
	<p>Kirjataan tavoitteet lasten ja nuorten liikkumisen edistämiseksi terveysliikuntasuunnitelmaan ja valvotaan suunnitelman toimeenpanoa vuosittain</p> <p>Tarjotaan monipuolisia vaihtoehtoja liikkumiseen ja aktivoidaan lapsia ja nuoria liikkumaan arkitilanteissa varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja kerhotoiminnan keinoin</p> <p>Varhaiskasvatus mukana ilo kasvaa liikkuen -ohjelmassa</p> <p>Osallistutaan kouluterveyskyselyihin ja MOVE-mittauksiin</p> <p>Liikuntaympäristöjen kehittäminen</p>	<p>Suunnitelman sisältökohtainen toteumatieto</p> <p>Tilastointi, erilaisten kampanjoiden dokumentointi</p> <p>Toteutuu/ei toteudu</p> <p>Keskeisten indikaattoreiden tulosten seuranta: liikkuvuus, kestävyys</p> <p>Tehdyt toimenpiteet</p>	<p>Tehty v. 2021, suunnitelma päivitetään v. 2024. Toimeenpanoa seurataan vuosittain tulosityksiköissä ja hyvinvointiryhmässä.</p> <p>Super Sam varhaiskasvatuksen lapsille ja perheille, metsäryhmän perustaminen, liikenneturvallisuusviikko.</p> <p>Ei toteutunut.</p> <p>Toteutuu.</p> <p>Välineistöä päivitetty.</p>

PAINOPISTEET	TAVOITTEET	MITTARIT	TOTEUMA V. 2022
ELINTAVOILLA FYYSISTÄ JA PSYYKKISTÄ HYVINVOINTIA	Edistetään työikäisten liikkumismahdollisuuksia		
	<p>Kirjataan tavoitteet työikäisten liikkumisen edistämiseksi terveystuennasuunnitelmaan ja valvotaan suunnitelman toimeenpanoa vuosittain</p> <p>Liikuntareseptin käyttöönotto</p> <p>Tarjotaan mielenkiintoisia vaihtoehtoja liikkumiseen ohjatun toiminnan, liikkumisympäristöjen, lainauspalveluiden sekä virtuaalisten palveluiden keinoin</p> <p>Liikuntaympäristöjen kehittäminen</p> <p>Edulliset palveluhinnat, käyttäjäryhmäkohtaiset alennukset ja palveluiden helppo saatavuus</p>	<p>Suunnitelman sisältökohtainen toteumatieto</p> <p>Tilastointi, montako kpl</p> <p>Tehdyt toimenpiteet</p> <p>Tehdyt toimenpiteet</p> <p>Toteutuu/Ei toteudu</p>	<p>Tehty v. 2021, suunnitelma päivitetään v.2024. Toimeenpanoa seurataan vuosittain hyvinvointiryhmässä.</p> <p>Ei ole otettu käyttöön.</p> <p>Eri-ikäisille suunnattua ohjattua liikuntaa. Kirjastolla liikuntavälineiden lainaamo. Kunta ylläpitää erilaisia liikuntareittejä, myös esteetön laavu.</p> <p>Latujen kunnostamiseen panostettu.</p> <p>Ilmainen kuntosalimahdollisuus työttömille. Edulliset OSKO:n kurssit.</p>
	Parannetaan ikäihmisten toimintakykyä		
	Kirjataan tavoitteet ikäihmisten liikkumisen edistämiseksi terveystuennasuunnitelmaan ja	Suunnitelman sisältökohtainen toteumatieto	Tehty v. 2021, suunnitelma päivitetään v.2024. Toimeenpanoa

	valvotaan suunnitelman toimeenpanoa vuosittain		seurataan vuosittain hyvinvointiryhmässä.
	Liikuntareseptin käyttöönotto	Tilastointi, montako kpl	Ei otettu käyttöön.
	Ilmainen kuntosalikortti eläkeläisille	Tilastointi, montako kpl	45 ilmaista korttia.
	Maksutonta ohjattua liikuntaa kunnan liikuntaneuvojan toteuttamana	Tilastointi Kuntalaispalaute	Toteutuu vapaa-aikakoordinaattorin toteuttamana.
	Juupakodin ulkoliikuntapaikan käytön aktivointi	Toteutuu/ei toteudu	Ei ole toteutunut.

PAINOPISTEET	TAVOITTEET	MITTARIT	TOTEUMA V. 2022
<p>ELINTAVOILLA FYYSISTÄ JA PSYYKKISTÄ HYVINVOINTIA</p>	<p>Edistetään kuntalaisten mielenterveyttä ja mielen hyvinvointia</p>		
	<p>Laaditaan toimintamalli kulttuuripalveluiden ja soten yhteistyölle</p> <p>Jalkautuvaa nuorisotyötä lisätään, jotta tavoitetaan mahdollisimman laajasti kunnan nuoret</p> <p>Mieli.fi, hyvän mielen kuntatarkistuslistan käyttöönotto</p>	<p>Toteutuu/Ei toteudu</p> <p>Toteumatilastot</p> <p>Toteutuu/Ei toteudu</p>	<p>Ei ole toteutunut.</p> <p>Etsivä nuorisotyö toteuttaa jalkautuvaa nuorisotyötä.</p> <p>Ei ole toteutunut.</p>

OSALLISUUS JA VAIKUTTAMINEN	Vaikutetaan EVAmenettelyn (vaikutusten ennakoarviointi) kautta		
	<p>Kunnassa on kirjallinen toimintaohje päätösten vaikutusten ennakoarvioinnin toteuttamisesta</p> <p>Kunnan toiminnan ja talouden suunnittelussa on määritelty kuntalaisten osallistamisen tavoitteet ja toimenpiteet</p> <p>Pidetään yllä ja kehitetään edelleen oppilaskunnan sekä nuorisovaltuuston vaikuttamismahdollisuuksia</p>	<p>Laadittu/Ei laadittu</p> <p>Toteutuu/Ei toteudu</p> <p>Toteutuu/Ei toteudu Toimintakertomus vuositason</p>	<p>On laadittu. Hyväksytty kunnanhallituksessa 17.1.2022</p> <p>Toteutuu.</p> <p>Toteutuu. Toimintakertomus on laadittu.</p>

PAINOPISTEET	TAVOITTEET	MITTARIT	TOTEUMA V. 2022
OSALLISUUS JA VAIKUTTAMINEN	Edistetään yhteiskehittämisen menetelmiä		
	<p>Kunnan hyvinvointiryhmän toimintaan osallistuu nuorisovaltuuston ja /tai vanhus- ja vammaisneuvoston jäsen</p> <p>Hyödynnetään kokemusasiantuntijoita ja asiakasraatitoimintaa kunnan palveluiden suunnittelussa</p> <p>Käytetään toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä yhä enemmän osallistavaa suunnittelua (erit. vapaa-aikapalvelut, kasvatus- ja opetuspalvelut), selvitetään osallistavan budjetoinnin mahdollisuutta v.2023</p>	<p>Toteutuu/Ei toteudu krt/vuosi</p> <p>Dokumentointi krt/vuosi</p> <p>Toteutuu/Ei toteudu</p>	<p>Ei ole toteutunut.</p> <p>Kokemusasiantuntijoita käytetty mm. ehkäisevässä päihdetyössä. Asiakasraatitoimintaa ei ollut v. 2022.</p> <p>Kuntatiimi on tapa osallistaa sidosryhmiä. Kuntatiimi kokoontui 4 kertaa v. 2022 aikana.</p> <p>Tehty tyytyväisyyskyselyitä (varhaiskasvatus), nuorisotyössä ideoitu toimintaa yhteistyössä nuorten kanssa.</p> <p>Osallistavan budjetoinnin vaihtoehtoja kartoitettu.</p>

<p>TURVALLINEN ELINYMPÄRISTÖ</p>	<p>Vähennetään lapsiperheiden eriarvoisuutta</p>		
	<p>Kunnassa on käytössä toimintamalli/-malleja, joiden avulla mahdollistetaan jokaiselle lapselle ja nuorelle pääsy liikunnan ja kulttuurin pariin maksutta</p> <p>Järjestetään ilmaista/edullista harrastus- sekä leiritoimintaa</p>	<p>Tilastot</p> <p>Tilastot</p>	<p>Harrastamisen Suomen Mallin (HSM) kerhot maksuttomia. Kerhoja ollut keskimäärin 6 kpl lukuvuodessa ja ne tavoittavat vähintään kolmasosan kunnan kouluikäisistä. Vapaa-aikakoordinaattori koordinoi toimintaa.</p> <p>Kesäleiri, syys- ja talviloman päiväleirit toteutuneet suunnitellusti. Koululla ja nuorisotoimessa järjestetään kerhotoimintaa, noin 6 kerhoa lukuvuodessa.</p> <p>Tämän lisäksi 4H ja Eräpartio järjestävät kerhotoimintaa.</p>

PAINOPISTEET	TAVOITTEET	MITTARIT	TOTEUMA V. 2022
TURVALLINEN ELINYMPÄRISTÖ	Edistetään ympäristön turvallisuutta ja esteettömyyttä		
	Muokataan julkisia tiloja ja kunnan internet-sisältöjä mahdollisimman esteettömiksi ja saavutettaviksi	Tehdyt toimenpiteet	Kunnan internet-sivujen muokkaus saavutettavammaksi käynnistyi loppuvuodesta verkkosivujen uudistusprojektin myötä.
	Edistetään kestävästä liikkumisesta		
	Asetetaan kestävyystavoitteita kestävästä liikkumisesta keskittyen (1) kävelyn ja pyöräilyn edistämistoimiin sekä (2) joukkoliikenteen edistämistoimiin.	Tehdyt toimenpiteet Kampanjoiden dokumentointi	Lisätty uusi asiointiliikennevuoro. Asiointiliikennettä käyttänyt keskimäärin 10 kuntalaista.

	<p>Pidetään yllä ja huolletaan säännöllisesti liikuntapaikkoja</p>		
	<p>Laaditaan huolto-ohjelma kaikille kunnan ylläpitämille liikuntapaikoille</p> <p>Varmistetaan kunnan liikuntapaikkojen ylläpidon henkilöstön riittävyys ja henkilöresurssin oikein kohdentuminen</p> <p>Laajempia kunnostushankkeita tasaisin väliajoin</p>	<p>Toteutuu/ei toteudu</p> <p>Tehdyt toimenpiteet</p> <p>Tehdyt toimenpiteet</p>	<p>Ei ole toteutunut. Leikkikenttien osalta on säännölliset vuosittaiset tarkastukset ja toimenpideohjeet.</p> <p>Ei ole täysin toteutunut. Koulukeskuksen vahtimestari hoitaa osittain liikuntapaikkojen ylläpitoa, muu työ ostetaan ulkopuolisilta palveluntuottajilta.</p> <p>Ei ole toteutunut.</p>

PAINOPISTEET	TAVOITTEET	MITTARIT	TOTEUMA V. 2022
TURVALLINEN ELINYMPÄRISTÖ	Vähennetään päihdeongelmia		
	Kunnassa toimii moniammatillinen ehkäisevän päihdetyön (EPT) rakenne vastuutuksineen	Kyllä/Ei Vastuutahot Kokoontumiskerrat	<p>Kunnanhallitus vastaa ehkäisevän päihdetyön toteutumisesta. Vastaava viranhaltija on hyvinvointijohtaja. EPT-ryhmänä toimii hyvinvointiryhmä, teemakokouksia.</p> <p>V. 2022 yksi teemakokous, johon osallistui sote-palveluntuottajan päihdeasioiden palveluvastaava.</p> <p>Ehkäisevää päihdetyötä tehdään niin varhaiskasvatuksessa kuin perusopetuksessakin. Joka vuosi koululla järjestetään päihdevalistusteemainen tapahtuma/tapahtumia.</p> <p>Syksyllä 2022 koululla Camera Obscura- toimintamalli.</p>

VAIKUTTAVAT PALVELUT	Parannetaan palveluiden saatavuutta, saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta		
	Tarjotaan digitaalista lähitukea (PiDiKe-hanke, Mukanettitoiminta)	Tehdyt toimenpiteet Toiminnan määrä ja osallistujamäärätilastot	Mukanetti-toiminta käynnistetty, mutta lakkautettu osallistujien puutteen vuoksi. Digitukea tarjottu muiden palveluiden yhteydessä.
	Kehitetään asiakaspalautejärjestelmiä ja hyödynnetään asiakaspalautetta tehokkaammin palveluiden kehittämiseksi		
	Avataan kunnan internetsivuille palautekanava Kaikki saadut palautteet käsitellään	Toteutuu/Ei toteudu Palautteiden määrä ja tehdyt toimenpiteet	Kunnan verkkosivuilla palautelomake. Kaikki palautteet käsitelty.

KESKEISET TAPAHTUMAT VUONNA 2022

Juupajoen asukasmäärä oli Tilastokeskuksen mukaan viime vuoden lopun tilanteessa 1.768. Vuoden 2021 vastaavasta ajankohdasta (31.12.2021, 1.786 asukasta) asukasluku on pudonnut 0,99 %. Tilastokeskuksen mukaan Juupajoelle syntyi vuoden 2022 aikana 9 lasta ja 32 juupajokelaista kuoli. Luonnollinen väestönkasvu jäi siis 23 asukkaan verran miinukselle.

Muuttolukemissa Juupajoki pysyi niukasti positiivisena; Juupajoelle muutti v. 2022 95 asukasta ja kunnasta pois muutti 92 asukasta. Seuraavassa taulukossa on esitetty väestömuutokset Juupajoella aikavälillä 2017-2022:

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Yhteensä
Syntyneet	14	13	9	7	14	9	66
Kuolleet	27	23	24	22	28	32	156
Tulomuutto	70	93	83	84	91	95	516
Lähtömuutto	110	103	105	113	97	92	620
Yhteensä	-53	-20	-37	-44	-20	-20	-194

Taulukko 1: Väestömuutos v. 2017-2022

Juupajoen vanhustenkotiyhdistys lopetti toimintansa 31.12.2021. Vuoden 2022 alusta alkaen yhdistyksen omaisuus ja velat siirtyivät Juupajoen kunnalle. Yhdistyksen merkittävimmät omaisuuserät ovat Korkeakoskella, kunnanviraston naapurissa sijaitseva Neliapila ja Lyllyssä sijaitseva Koivukoto.

V. 2022 oli viimeinen vuosi ennen historiallista sote-palveluiden siirtymistä hyvinvointialueille. Pirkanmaan kaikki kunnat olivat mukana valmistelussa ja tiedonsiirroissa. Vuoden 2022 toiminta painottui hyvinvointialueelle siirtymisestä aiheutuviin tehtäviin. Sote-palvelujen sisältöjä ja toiminnallisuutta kehitettiin PirSOTE-hankeeseen osallistumalla yhteistyössä muiden Pirkanmaan kuntien kanssa. Koronaepidemia vaikutti edelleen sote-palvelujen palvelutuotantoon. Koronan takia myös sote-henkilökunnan poissaolot olivat runsaita.

Tammikuussa 2022 järjestettiin hyvinvointialuevaalit. Ylä-Pirkanmaalta ei valittu yhtään edustajaa aluevaltuustoon. Tämä vaikuttaa todennäköisesti tulevaisuudessa Ylä-Pirkanmaan alueen edunvalvonnan haasteisiin. Nyt palveluverkkoudistuksen ollessa käynnissä uhkakuvat ovat osoittautuneet todelliseksi, sillä seutukuntaa ollaan merkittävässä määrin tyhjentämässä kivijalkapalveluista.

Vuoden 2022 hyvä teko –palkinnon sai Juupajoen yrittäjien järjestämä Kaivinkoneiden lumenveston SM-kisa, puuhamiehinään Tapio Niemelä ja Jussi Valkeajoki. Tapahtuma on tuonut kunnalle positiivista näkyvyyttä laajasti. Kunniamaininta myönnettiin päiväkodin Metsämuppelit- ryhmälle ansiokkaasta luontokasvatuksesta.

Kunta tukee kunnassa toimivia yhdistyksiä tarjoamalla ilmaisia toimintatiloja käyttöön sekä kokoamalla kaikki kunnassa toimivat yhdistykset ja järjestöt muutaman kerran vuodessa saman pöydän ääreen Kuntatiimiin. Kuntatiimi on foorumi, jossa eri toimijat tulevat tutuiksi ja hyvinvointia edistävää ja tukevaa toimintaa suunnitellaan laajassa yhteistyössä. Vuonna 2022 Kuntatiimi kokoontui neljä kertaa.

KOULUTUSPALVELUT

Perusopetuspalveluissa ehkä merkittävin muutos/uudistus oli erityisopetuksen uudistaminen. Lukuvuoden 2022–2023 alusta käynnistyi uusi pienryhmäluokka, jossa henkilökuntana on erityisluokanopettaja ja 1–2 koulunkäynninohjaajaa. Opetusryhmässä on ollut enimmillään kahdeksan 5.-9.-luokkien oppilasta. Laaja-alainen erityisopettaja puolestaan vastaa muiden esi- ja perusopetuksen oppilaiden erityisopetuksesta. Pienryhmäluokkaopetus on mahdollistanut opetuksen tarjoamisen vaativaa useammalle erityistä tukea tarvitsevalle oppilaalle kotikunnassa. Osa oppilaista tarvitsee kuitenkin vahvempaa tukea, mitä Juupajoella pystytään tarjoamaan. Näiden oppilaiden opetus järjestetään yleensä Orivedellä tai Mänttä-Vilppulassa.

Vuoden 2022 aikana koronarajoitukset purettiin, mutta vuoden aikana, varsinkin syyslukukauden aikana sekä henkilökunnan että oppilaiden sairauspoissaolojen määrä oli suuri. Sijaiskulut olivat poikkeuksellisen suuret syksyllä 2022. Koronan vaikutukset heijastuivat Juupajoella lisääntyneinä koulupoissaoloina; koulua käymättömyys ilmiönä on kasvava trendi. Sitouttava kouluyhteistyö on äärettömän tärkeää, jotta koulua käymättömiä oppilaita pystytään tukemaan moniammatillisesti.

Juupajoen perusopetuksen oppilasmäärä kasvoi syksyllä 2022 Orivedeltä siirtyneiden oppilaiden myötä 21 oppilaalla. Hirsilän suunnasta tulevien oppilaiden myötä kouluun palkattiin yksi luokanopettaja ja koulukuljetuksessa olevien oppilaiden määrä lisääntyi. Kunta tukee Hirsilän suunnasta tulevien oppilaiden perheitä koulukuljetuskustannuksissa veloittaen perheiltä ns. omavastuumaksun.

Henkilöstöä koulutettiin laajasti koko lukuvuoden ajan neljän kunnan yhteishankkeen ”Oikeus oppia” myötä. Koulutuksen aiheet painottuivat tuen prosesseihin ja tukitoimiin sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen tukemiseen. Toinen yhteishanke oli kuraattorihanke yhteistyössä Mänttä-Vilppulan kaupungin kanssa. Hankkeen myötä kouluun rekrytoitiin yksi kuraattori (työpanos 0,2 HTV) lisää, hänen työpanoksensa kohdistui enemmän yhteisölliseen opiskeluhooltoon. Tavoitteena oli, että tämä lisäresurssi vakiinnutetaan hankkeen päättymisen jälkeen ja näin myös tapahtui. Kuraattorit siirtyivät 1.1.2023 Pirkanmaan hyvinvointialueen työntekijöiksi, joten kunnan ei enää tarvitse ostaa kuraattoriresurssia Ruovedeltä.

VARHAISKASVATUSPALVELUT

Juupajoen kunnan varhaiskasvatussuunnitelman perusteet päivitettiin kevään aikana ja hyväksyttiin kunnanhallituksessa kesäkuussa. Päivityksen myötä varhaiskasvatuksessa otettiin käyttöön tuen eri muodot, yleinen, tehostettu ja erityinen tuki.

Super Sam oli liikuttamassa varhaiskasvatuksen lapsia ja perheitä kesän aloittajaisissa liikuntahallilla kesäkuun alkupuolella.

Päiväkodille perustettiin syksyllä 2022 metsäryhmä, jonka toiminta sijoittui Juupajoen rotkon esteettömän laavun ympäristöön. Tavoitteena oli ulkopianryhmän perustamisen myötä juurruttaa kokopäiväinen ulkopedagogiikka osaksi kunnan tarjoamaa varhaiskasvatusta. Ulkopianryhmätoiminnan ja ryhmässä toteutettavan pedagogiikan avulla pystytään tukemaan niidenlasten kasvua, kehitystä ja oppimista paremmin, joille sisätiloissa useamman lapsen kanssa toimiminen on haastavaa. Nämä lapset usein oppivat parhaiten liikunnallisen ja toiminnallisen tekemisen kautta sisätilojen rajoittamatta. Ulkopianryhmässä toimii kaksi varhaiskasvattajaa, jolloin pystytään entistä paremmin tukemaan lasten oppimista, hyvinvointia, vuorovaikutusta ja varhaista yleistä tukea. Ryhmä toimi lähes joka päivä ulkona luonnossa aamupäivien ajan säästä riippumatta. Toiminta sisältää varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet, laadukkaan ja monipuolisen toiminnan ja myös lounaan syönnin luonnossa.

Syksyllä päiväkodissa ja esiopetuksessa vietettiin liikenneturvallisuusviikkoa. Päiväkoti järjesti torilla pyöräilytapahtuman, johon lapsi sai tuoda kotoa potkupyörän, potkuauton/mopon tai polkupyörän. Menopelillä kurvailtiin torille tehdyllä radalla. Esiopetuksessa vieraili liikenneturvallisuusviikolla poliisi, joka opasti turvallisesta liikennekäyttäytymisestä ja näytti kuinka drone toimii.

Lokakuun lopussa juhlittiin avoimen päiväkodin Kettulan 10-vuotis juhlia. Tapahtumassa oli entisiä ja nykyisiä Kettulan kävijöitä, joita viihdyttämässä oli Siinan Taikaradio musiikkiesityksellään.

Entisen ryhmiksen tila sai uuden nimen Perhetupa Metsätähti. Tila on perheiden kohtaamispaikka, jossa järjestetään avointa varhaiskasvatustoimintaa ja MLL:n järjestämää perhekahvilatoimintaa. Tila toimi myös metsäryhmän kotipesänä iltapäivisin.

Varhaiskasvatus oli mukana Juupajoen joululahjamesseilla toteuttamassa ja ohjaamassa lapsille ja muille messukävijöille askartelupisteessä erilaisia jouluisia taiteiluja.

VAPAA-AIKAPALVELUT

Maaliskuusta 2022 alkaen vapaa-aikakoordinaattorin tehtävää hoiti määräaikaisesti sijainen vakituisen työntekijän ollessa työvapaalla vuoden loppuun asti. Vakituisen henkilön irtisanouduttua käynnistettiin rekrytointi, jonka myötä uusi vapaa-aikakoordinaattori aloitti tammikuussa 2023.

Vuoden aikana Juupajoen nuorisotoimi aloitti yhteistyön Marttisen nuorisokeskuksen kanssa. Erasmus-tuella järjestettiin juupajokelaisille nuorille nuorisovaihto Kroatiaan kesällä. Nuorisovaihtoon osallistui seitsemän nuorta (13–18 v.). Tämä oli merkittävä uudistus kunnan nuorisotyössä, jossa ei oltu aikaisemmin tehty kansainvälisyystyötä. Tämän päänavauksen myötä kansainvälisyystyö pyritään vakiinnuttamaan olennaiseksi osaksi kunnan nuorisotyötä. Kansainvälisyystyön tavoitteena on edistää suvaitsevaisuutta, erilaisuuden hyväksymistä, yhteisöllisyyttä, kulttuurista ymmärtämystä ja kulttuurien välistä vuoropuhelua sekä lisätä nuoren itseluottamusta ja itsetuntoa.

Syksyllä 2022 toteutettiin koululla yhteistyössä NMKY:n kanssa Camera Obscura toimintamalli. Toimintamalli soveltuu yhteisöllisen opiskeluhoillon, mielenterveyden edistämisen, ehkäisevän päihdetyön ja sosiaalisen vahvistamisen välineeksi. Camera obscura -toiminnan keskiössä ovat nuoret ja nuorten parissa toimivat aikuiset. Toimintamalli pyrkii tukemaan nuorten kasvua kohti aikuisuutta, lisäämään hyvinvointityöskentelyn osaamista sekä vahvistamaan koulun ja nuorisoalan toimijoiden keskinäistä yhteistyötä. Saadun palautteen perusteella tämä toimintamalli oli tarpeellinen ja nuoret kokivat hyötyvänsä siitä.

Liikuntahallin käyttöasteessa nähtiin selvää nousua ja uusia käyttäjiä on tullut tasaisesti. Tämä on erityisen ilahduttavaa, sillä kunnassa ei ole juurikaan urheiluseuratoimintaa. Työikäisten ja ikäihmisten liikunnan lisääminen on yksi tärkeistä tavoitteista ja paikallisesti juuri liikuntahallin käyttöasteen kasvaminen näyttää, että aikuisia on saatu houkuteltua liikkumaan. Runsaslumisen talven vuoksi latukustannukset ylittyivät arvioidusta. Uusi palveluntuottaja aloitti latujen hoidon ja tämän myötä myös latuverkosto hieman laajeni. Kunta on myös kustantanut Käpylän alueella olevan suosituksen kävelybaanan auraamisen lumiseen aikaan.

Huolta aiheuttavina asioina on noussut MOVE-mittausten myötä lasten ja nuorten liikkuvuuden ja kestävyyskunnan tulosten lasku.

Terveysliikuntasuunnitelman mukaisesti pyritään keksimään keinoja lasten ja nuorten liikkumisen lisäämiseksi. Opetuksen toiminnallistaminen ja puhelimiin käytön rajaaminen kouluaikana ovat esimerkkejä keinovalikoimasta.

KIRJASTOPALVELUT

Vuonna 2022 kirjaston merkittävin muutos oli omatoimikirjaston toteutus. Omatoimikirjasto otettiin käyttöön 2.5.2022, mistä johtuen kirjaston aukioloaikataunnit ovat lisääntyneet huomattavasti. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisen tavoite näkyy omatoimikirjastohankkeessa vahvana. Kunnan nuorisotoimi muutti vuonna 2021 pääkirjaston kanssa samaan kiinteistöön, ja nuorisotoimen ja kirjaston välinen yhteistyö tiivistyi. Kirjastotalosta on tullut uusien nuorisotilojen myötä kunnan monialainen vapaa-aikatalo, jossa järjestetään kirjastopalveluiden ja nuokkaritoiminnan lisäksi erilaisia kulttuuritapahtumia.

Työikäisten kuntalaisten terveyden edistämisen hyvinvointitavoite liittyy omatoimikirjastohankkeen keskeisimpään tavoitteeseen, saavutettavuuden lisäämiseen. Omatoimikirjastolla pyritään tekemään kirjastosta saavutettavampi kirjaston ei-käyttäjille, erityisesti työikäisille kuntalaisille. Omatoimikirjaston aukeamisesta on saatu positiivista palautetta kaikenikäisiltä kuntalaisilta.

TEKNISET PALVELUT

1.3.2022 voimaan tulleessa hallintosäännössä viranomaislautakunnan tilalle asetettiin rakennus- ja ympäristölautakunta (7 jäsentä). Rakennus- ja ympäristölautakunta toimii kunnan rakennusvalvontaviranomaisena ja ympäristönsuojeluviranomaisena sekä leirintäalueviranomaisena.

Kunnanvirastolla tehtiin muutostöitä aulaan lisäämällä lukossa olevat väliovet. Tämä muutos lisäsi kunnanvirastolla työskentelevien turvallisuutta, sillä ennen väliovia toimistotiloihin oli vapaa pääsy kaikilla.

Loppuvuodesta 2021 valmistunut uusi kevyen liikenteen väylä Koskitieltä kantatielle 58 lisäsi turvallisen liikkumisen mahdollisuuksia kävellen ja pyörällä. Keväällä 2022 järjestettiin Kevätkarkelot uuden väylän kunniaksi. Tapahtuma sai kaikenikäisiä kuntalaisia mukavasti liikkeelle.

JOHTOPÄÄTÖKSET

Sote-uudistuksessa sosiaali- ja terveyspalvelut siirtyivät hyvinvointialueiden järjestettäväksi 1.1.2023 alkaen, mutta vastuu kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä säilyy kunnilla.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen.

Kuntien palkitseminen vaikuttavasta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä on tärkeää, koska hyvinvoiva väestö on elinvoimaisen kunnan ja hyvinvointialueen edellytys. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten kasvun hillitseminen vaatii, että hyvinvointia ja terveyttä edistetään laajalti ihmisten arkiympäristöissä. Edellytyksiä väestön hyvinvoinnille ja terveydelle luovat koulutus, liikunta-, ruoka- ja kulttuuripalvelut, kaavoitus, liikennejärjestelyt sekä monet muut kunnan tehtävät.

Juupajoella tehdään vaikuttavaa hyvinvointityötä, jonka perusteella myös kunnan HYTE-kerroin on korkeimman viidenneksen joukossa Suomen kunnista. Tämä on edellyttänyt pitkäjänteistä työtä yli toimialojen ja verkostoitumalla eri toimijoiden kanssa. Pieni kunta voi olla vireä ja vaikuttava toimija. Se vaatii sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin ja strategiaan.

Vuosi 2022 oli viimeinen vuosi, kun sote-palvelut olivat kunnan järjestämisvastuulla. Vuoden aikana tehtiin tiivistä yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa, jotta yhdyspintatyö olisi sujuvaa palveluiden siirtyessä hyvinvointialueelle. Kunnan omat hyvinvointipalvelut on suunniteltu tukemaan ja edistämään kaikenikäisten kuntalaisten hyvinvointia monikanavaisesti, yhteistyössä hyvinvointialueen, järjestöjen ja yritysten kanssa. Olemme tehneet täällä oman osuutemme kiitettävästi. Nyt toivomme hyvinvointialueelta samaa.